

ابعاد سیاسی و رسانه‌ای حملات پهپادی انصارالله یمن علیه ائتلاف سعودی

سجاد محسنی^۱

چکیده

روند جنگ‌های اخیر در جهان نشان می‌دهد که فناوری به‌جزء جدایی‌ناپذیری از این جنگ‌ها تبدیل شده است. در این زمینه، یکی از وجوه قدرت نظامی را می‌توان توان تولید یا دستیابی به فناوری‌های برتر پهپادی دانست. جنگ ائتلاف سعودی علیه یمن نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. برتری هوایی نیروهای ائتلاف در ابتدای جنگ تا حدودی با افزایش توان پهپادی انصارالله پوشش داده شد. به‌صورتی که می‌توان گفت روند جنگ از انتهای ۲۰۱۸ با افزایش توان تهاجمی انصارالله با محوریت فناوری پهپادی تغییر محسوس پیدا کرد. با توجه به این موضوع این سؤال‌ها مطرح می‌شود که حملات دفاعی پهپادی انصارالله یمن در حوزه میدانی و سیاسی چه ابعادی را در بر می‌گیرد؟ و چه تأثیری بر آینده معادلات منطقه‌ای و به‌صورت خاص روابط عربستان سعودی و یمن خواهد داشت؟ پژوهش به روش توصیفی - تحلیلی انجام شده است. یافته‌های مقاله نشان می‌دهد که استفاده از این فناوری، شرایط میدانی و سیاسی و جایگاه انصارالله در مذاکرات را تقویت کرده است. از سوی دیگر، به پشتوانه این جایگاه، قدرت انصارالله در حوزه رسانه نیز برای تنویر افکار عمومی افزایش یافته است.

واژه‌های کلیدی: حملات پهپادی، انصارالله یمن، ائتلاف سعودی، بازنمایی رسانه‌ای، رسانه برون‌مرزی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۲۲

^۱ دکتری روابط بین‌الملل، گروه روابط بین‌الملل، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس.

Mohseni.Sajad66@gmail.com

۱. مقدمه

توسعه توان دفاعی بر اساس جدیدترین دستاوردهای فنی هم جنبه عملیاتی در طول تاریخ داشته و هم در عصر جدید جنبه رسانه‌ای و تبلیغاتی گسترده پیدا کرده است. روندهای آینده ارتش‌های جهان موضوعی است که بخش زیادی از پروژه‌های تحقیق و توسعه را در امنیت جهانی به خود اختصاص داده است. اینکه چه تسلیحاتی، به‌عنوان تسلیحات آینده نامیده خواهند شد؛ مهم‌ترین سؤالی است که در این حوزه مطرح می‌شود. جدا از تسلیحات هسته‌ای که به‌عنوان سلاح‌های نامتعارف شناخته می‌شوند و محاسبات خاص خود را در ایجاد عدم‌توازن نظامی دارند، در حوزه تسلیحات متعارف، نیروی هوایی هر کشور مهم‌ترین نیروی پیشرو در آینده خواهد بود. تغییر راهبردهای جنگی از حمله زمینی و گسترده به «نقطه‌زنی و ضربتی» سبب شده است تا تمایل به خرید و فروش ابزار و امکانات هوایی بیشتر شود. در این میان پهپادها نقش قابل توجهی در آینده نظامی، سیاسی و حتی اقتصادی جهان بازی خواهند کرد (Pant, 2020: 5-8).

انصارالله یمن نیز به‌عنوان یکی از کنشگران صحنه سیاسی و نظامی یمن با درک این موضوع تلاش کرده است تا با حرکت در این مسیر، قدرت «بازدارندگی» و «توازن‌بخشی» خود را در برابر حملات هوایی ائتلاف سعودی افزایش دهد. افزایش توان در این حوزه به‌نوعی جایگزین توان ائتلاف سعودی در خرید جنگنده‌های پیشرفته نظامی بوده است (SIPRI, 2021). به‌عبارت دیگر با توجه به اینکه انصارالله توان مالی و قدرت سیاسی برای استفاده از هواپیماهای جنگی را ندارد، بهترین مسیر را برای پوشش نارسایی خود انتخاب کرده است. اهمیت این موضوع سبب شده که علاوه بر حوزه نظامی، توان پهپادی انصارالله ابعاد سیاسی نیز پیدا کند.

با توجه به این مسئله، هدف اصلی پژوهش حاضر، واکاوی و تبیین ابعاد سیاسی و رسانه‌ای حملات پهپادی انصارالله علیه ائتلاف سعودی است. موضوع مذکور از این حیث حائز اهمیت است که می‌تواند در حوزه سیاسی نقاط قوت و ضعف سیاست انصارالله را نشان دهد، اهمیت فناوری‌های نوین در حوزه نظامی را برای نیروهای حوزه مقاومت مطرح کند و به سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان سیاسی برای نوع حمایت از انصارالله کمک کند. در سوی دیگر فقدان چنین پژوهش‌هایی ابهام در خصوص اثرگذاری یا عدم‌اثرگذاری حملات پهپادی را افزایش می‌دهد. علاوه بر این، فقدان اطلاعات کافی در این زمینه، باعث می‌شود حوزه رسانه‌ای نیز نتواند به نحو مطلوب به بازنمایی دستاوردهای انصارالله در حوزه میدانی بپردازد. در این حوزه البته اگرچه به‌صورت مستقیم نمی‌توان مقالات آکادمیک قابل توجهی یافت اما با تقسیم کلیت موضوع به

حوزه‌های سیاسی و نظامی پژوهش، پیشینه و ادبیات قابل توجهی را می‌توان به دست آورد که در ادامه بیان می‌شوند.

۲. پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش مرتبط با موضوع را می‌توان به چند حوزه تقسیم‌بندی کرد. جنگ ائتلاف علیه یمن، توسعه فناوری نظامی و جایگاه فناوری در آینده قدرت از جمله حوزه‌های مرتبط هستند. در خصوص جنگ ائتلاف سعودی علیه یمن عمدتاً موضوعات حول ریشه‌های بحران و رقابت ایران و عربستان سعودی در منطقه است. نیاکویی و اعجازی (۱۳۹۵) به این سؤال اصلی پاسخ داده‌اند که پس از بیداری اسلامی، چه عواملی زمینه‌های شکل‌گیری بحران امنیتی در یمن را ایجاد کرده است؟ نجات و همکاریان (۱۳۹۵) به موازنه قدرت منطقه‌ای میان ایران و عربستان سعودی و تأثیر آن بر بحران یمن پرداخته‌اند. محسنی و احمدیان (۱۳۹۷)، بر موضوع پایان جنگ یمن و سهم بازیگران در قدرت آینده اشاره کرده‌اند.

در خصوص توسعه فناوری نظامی نیز می‌توان به مقالات متعددی اشاره داشت. نیله‌چی (۱۳۸۷) در پی پاسخ به این سؤال است که برای برتری در نبردهای جدید چه باید خرید و چگونه باید خرید؟ این مقاله نشان می‌دهد حدود دو دهه است که بحث فناوری‌های جدید به خصوص در صنعت هوایی به‌عنوان متغیر تعیین‌کننده مورد توجه قرار گرفته است. میرباقری و همکاریان (۱۳۹۸) به جایگاه تحقیق و توسعه در حوزه نظامی می‌پردازند. زواره و همکاریان (۱۳۹۹) معتقدند که در حوزه دفاعی، نوآوری فناورانه در صورتی که نظام‌مند، در قالب یک الگو، سریع و فراگیر باشد، می‌تواند به صورت تکرارپذیر پاسخگوی نیازمندی‌های عملیاتی با در نظر گرفتن الزامات جنگ ترکیبی باشد. در این حوزه مقالات متعددی نیز به زبان انگلیسی منتشر شده است که می‌توان به مقاله «کاربردهای هوش مصنوعی در امنیت نظامی و تأثیر آن بر احساس امنیت شهروندان»^۱ نوشته مارتا بیسترن^۲ و پیوتروسکی^۳ (۲۰۲۱) اشاره کرد. مقاله دیگری از سوی مرکز پژوهشی کنگره آمریکا با عنوان «ظهور فناوری‌های نظامی: زمینه‌ها و مسائلی برای کنگره»^۴ در

1. Artificial Intelligence Applications in Military Systems and Their Influence on Sense of Security of Citizens

2. Marta Bistron

3. Zbigniew Piotrowski

4. Emerging Military Technologies: Background and Issues for Congress

سال ۲۰۲۰ منتشر شده است. این مقاله به موضوعاتی مانند هوش مصنوعی، سلاح‌های خودکار، تسلیحات فراصوت و سلاح‌های بیولوژیکی و حتی فناوری کوانتوم اشاره کرده است (Congressional Research Service, 2020). در نهایت باید عنوان کرد که علیرغم وجود مقاله‌ها و آثار مختلف در حوزه فناوری جنگ و جنگ یمن، کمتر به صورت مستقیم به موضوع حملات پهپادی انصارالله به نیروهای ائتلاف و دستاوردهای آن اشاره شده است. نوآوری مقاله حاضر، در تلاقی ابعاد سیاسی و رسانه‌ای استفاده از پهپاد توسط یمن است.

۳. ادبیات نظری: توسعه فناوری‌های نوین در جنگ‌های جدید

جنگ‌های آینده را باید جنگ فناوری‌ها و دستاوردها دانست. جبهه‌های جدید در آینده، جبهه‌هایی هستند که ارتباط نزدیکی با جدیدترین فناوری‌ها خواهند داشت؛ فناوری‌هایی که هم در حوزه فضای سایبری و هم در حوزه هوا و فضا هستند. در واقع باید اینگونه گفت که این فناوری‌ها هستند که موعدها و شیوه جنگ‌ها را مشخص می‌کنند (Proenca Garcia, 2014: 192). این فناوری‌ها می‌تواند طیف گسترده‌ای از تسلیحات متعارف تا نامتعارف را در بر بگیرد اما در حوزه پهپادی که تسلیحات متعارف به حساب می‌آیند، روند به سرعت در حال پیش رفتن است. عرصه هوایی در دوره جدید جایگاه بارزتری از عرصه‌های دریایی و زمینی یافته است چراکه می‌تواند نارسایی در دو حوزه دیگر را پوشش دهد (Cohen and Others, 2020: 18). اصطلاح «نیروی هوایی دیجیتال»^۱ از جمله اصطلاحاتی است که به تازگی وارد فرهنگ لغت نظامی شده است. این مفهوم گویای این مسئله است که در وهله اول، نیروی هوایی به نسبت سایر نیروها از پیشرفت بیشتری در آینده برخوردار خواهد بود که این موضوع اهمیت این نیرو را می‌رساند و دوم اینکه مهم‌ترین مخاطب هوش مصنوعی و کاربرت دانش جدید در حوزه نظامی، نیروی هوایی خواهد بود (Biszko, 2019: 31-34). بر این اساس ابتدا در ادامه اهمیت دستیابی به فناوری‌های نوین مورد اشاره و سپس اثرگذاری و توان به کارگیری آن در حوزه نظامی‌گری مورد توجه قرار خواهد گرفت.

با پیچیده شدن جنگ‌ها و حرکت آنها به سمت جنگ‌های غیرمستقیم، دشواری غلبه بر دشمنان نیز افزایش یافته است. بر این اساس نیاز به فناوری‌های جدید با توان بالای هوشمندی

^۱. The Digital Air Force

افزایش می‌یابد. در این فرایند جایگاه دیتاهای کلان^۱، هوش مصنوعی و مدل‌سازی شناختی^۲، علم رباتیک، بیوتکنولوژی و ارتباطات اهمیت بیشتری می‌یابد (Winkler and Others, 2019: 8). روند کشورهای درگیر در مسئله هوایی و صنعت هواوفاضا در حوزه غیرنظامی و نظامی نشان می‌دهد که این صنعت یکی از صنایعی است که بیشترین تمرکز را به خود اختصاص داده است. آمارهای بین‌المللی نشان می‌دهد که صنعت هوایی با بازار بین‌المللی ۳۶۰۰ میلیارد دلاری روبرو است که این بازار تا سال ۲۰۳۴ به ۵۵۷۰ میلیارد دلار خواهد رسید. علاوه بر این، ارزش بازار تعمیرات و نگهداری این حوزه نیز مبلغ ۱۰٫۷ میلیارد دلار خواهد بود. فناوری‌های جدید بخشی از تمرکز خود را بر انجام امور فرودگاهی قرار داده‌اند تا از این طریق میزان زیادی از امنیت حوزه هواوفاضا را تأمین کنند. با انجام این امور، شرکت‌های هوایی قادر خواهند بود خدمات بهتری را ارائه دهند، زیرا با وجود این سیستم‌ها دیگر لازم نیست انرژی زیادی مصرف امور امنیتی شود (اردیبهشت و همکاران، ۱۳۹۸: ۹۱-۸۶). صنایع هوایی به گونه‌ای است که طیف گسترده‌ای از فناوری را در دل خود جای داده است. بررسی بار مسافران، شناسایی افراد، کنترل و بازرسی، مقابله با تهدیدات هوایی، شناسایی وضعیت آب‌وهوا و توپوگرافی زمین همگی فناوری‌هایی هستند که با توجه به شرایط زمان به روز می‌شوند. بسیاری از این فناوری‌ها وقتی وارد حوزه نظامی می‌شوند، اهداف دیگری را پیگیری می‌کنند.

امنیت همچنان مهم‌ترین مخاطب بازار فناوری‌های جدید است. با تحول در مفهوم امنیت در گذر زمان، پیوند بیشتری میان فناوری و این مفهوم صورت گرفته است به صورتی که امنیت سایبری در حال حاضر به بخش جدایی‌ناپذیر امنیت تبدیل شده است (Cavelty and Wegner, 2020: 5-6). بر اساس این استدلال فناوری‌های جدید در حوزه صنعت هواوفاضا نیز ابتدا در حوزه امنیتی و نظامی به کار گرفته می‌شوند چراکه تصور غالب تصور اولویت تأمین امنیت است. در این حوزه فناوری‌های نوین رو به آینده‌ای وجود دارد که قابل توجه است. بیومتریک یا تشخیص الگو برای شناسایی خودکار افراد بر اساس ویژگی‌های رفتاری یا فیزیولوژیکی از جمله مواردی است که از کاربرد بالایی در شناسایی مسافران برخوردار است (اردیبهشت و همکاران، ۱۳۹۸: ۹۲-۸۶) و در حوزه نظامی‌گری از این فناوری‌ها در پهبادها برای اقداماتی مانند نقطه‌زنی افراد و ترور شخصیت‌ها استفاده می‌شود. بلاکچین از جمله فناوری دیگری است که مورد توجه قرار گرفته است. با اتکا به

¹. Big Data

². AI, cognitive modeling

این فناوری، دستیابی به اطلاعات هوایی بسیار دشوار خواهد بود و در واقع امکان حذف و یا دستکاری اطلاعات نیز وجود نخواهد داشت که این فناوری در حوزه نظامی و به خصوص پهپادها سبب می‌شود تا امکان پیشین که در برخی موارد کنترل پهپادها از اختیار خارج و توسط دیگری کنترل می‌شود غیرممکن شود. این موضوع امنیت کنترل هوایی را بالاتر خواهد برد.

در نهایت در این خصوص می‌توان به فناوری کنترل صدا اشاره داشت. بر این اساس فرمان‌پذیری پهپادها تنها توسط شخص یا اشخاص خاصی ممکن است که صدای آنها برای هوش مصنوعی ابزار تعریف شده باشد. این فناوری عملاً یک هویت بزرگ پیدا می‌کند که حتی در صورت دستیابی به ابزارهای کنترل هم قابل عملکرد نخواهند بود. یکی از مهم‌ترین شرکت‌هایی که پیوند میان فناوری جدید و صنایع هوایی را ایجاد کرده، شرکت لاکهید مارتین^۱ است. این شرکت از فناوری تشخیص چهره به‌خصوص برای هواپیماهای جنگی و پهپادها به‌همراه نصب تک‌تیرانداز خودکار استفاده می‌کند. شرکت لاکهید مارتین با بسیاری از کشورهای حوزه خلیج فارس از جمله عربستان سعودی، امارات متحده عربی و کویت همکاری می‌کند و پیش از این، نخستین خریدار تولیدات این شرکت، نیروی هوایی آمریکا بود (Air Force Technology, 2021).

هرساله میزان گسترده‌ای از جدیدترین دستاوردهای نظامی در حوزه نیروی هوایی از سوی کشورهای حوزه خلیج فارس خریداری می‌شود که به‌عنوان نمونه می‌توان به خرید هواپیماهای پیشرفته اف ۳۵ از سوی امارات اشاره داشت، جنگنده‌ای که ادعا می‌شوند آخرین فناوری‌های هوایی را در خود دارد. با توجه به اهمیت روند فزاینده استفاده از فناوری نوین، باید به روند فزاینده حملات پهپادی مبتنی بر این فناوری نیز اشاره داشت. در این مسیر انصارالله یمن تلاش کرده است تا به‌خصوص از سال ۲۰۱۸ شرایط متفاوتی را در عرصه میدانی نبرد برای خود رقم بزند. در ادامه ابتدا روند استفاده فزاینده انصارالله از این فناوری بررسی و سپس به اثرگذاری این فناوری بر توان انصارالله برای دستیابی به اهداف سیاسی اشاره می‌شود.

۴. مروری بر روند فزاینده حملات پهپادی یمن

آغاز جنگ یمن را می‌توان نقطه شروعی بر توسعه توان دفاعی انصارالله دانست. آنچه از رویدادنگاری نبرد طرفین دریافت می‌شود این است که در ابتدا حملات موشک‌های اسکاد، پاسخ

^۱. Lockheed Martin

متقابل اما نه‌چندان متناسب انصارالله به حملات پرفشار ائتلاف بود، این موضوع با گذشت زمان تنوع بیشتری یافت؛ به‌صورتی که از سال ۲۰۱۸ حملات پهپادی شدت بیشتری گرفت. این حملات نقاط عطف متعددی داشت که یکی از مهم‌ترین آن‌ها حمله خسارت‌بار به تأسیسات آرامکو بوده است.

نخستین حملات پهپادی انصارالله از سال ۲۰۱۸ آغاز شد به‌صورتی که ۱۱ آوریل ۲۰۱۸ را می‌توان از جمله تاریخ‌هایی دانست که عملاً حملات پهپادی انصارالله علیه نیروهای ائتلاف وارد فاز جدیدی شد (Iran primer, 2019). سال ۲۰۱۸ کم‌وبیش حملاتی صورت گرفت که چندان ثبت و ضبط دقیقی از آن وجود ندارد اما سال ۲۰۱۹ را می‌توان سال شیب تند حملات پهپادی دانست. در این سال، جنوب‌غرب عربستان سعودی و پالایشگاه نفتی و فرودگاه‌ها عمده‌ترین اهداف جنگی حملات پهپادی بوده‌اند. انرژی به‌عنوان مهم‌ترین مقصد حملات پهپادی ضمن اینکه فشار اقتصادی بر دولت سعودی و ائتلاف وارد می‌کرد می‌توانست نارضایتی درونی از تداوم جنگ را نیز افزایش داده و فشار بر دولت برای پایان جنگ را بیشتر کند. در ۳ آوریل ۲۰۱۹ نیروهای ائتلاف سعودی عنوان کردند که دو پهپاد تهاجمی از سوی انصارالله به سمت خمیس مشیط را ساقط کرده‌اند (Aljazeera, 2019). این خبرها البته ضدونقیض بوده‌اند به‌صورتی که عموماً یک طرف انکار کرده است. باوجود این در ۱۵ می ۲۰۱۹ نیز حوثی‌ها حملات دیگری به خطوط نفتی عربستان سعودی انجام دادند (abcnews, 2021). ۱۷ ژوئن ۲۰۱۹ نیز پهپادهای انصارالله فرودگاه ابها در جنوب‌غرب عربستان سعودی را هدف قرار دادند. فرودگاهی که از نظر انصارالله منبع لجستیکی نیروهای ائتلاف برای حمله به شمال یمن است.

۲ جولای ۲۰۱۹ حمله پهپادی جدیدی از سوی انصارالله انجام شد که در آن ۹ نفر زخمی شدند. در ۵ اگوست ۲۰۱۹ نیز حملات پهپادی دیگری علیه عربستان سعودی آغاز شد، پیش‌ازاین در یکم اگوست حملات موشکی انصارالله انجام شده بود که هدف این حملات شهر دم‌ام در عربستان سعودی صدها کیلومتر دورتر از مرزهای دو کشور بود؛ جایی که ضمن هدف قرار دادن قطب اقتصاد نفتی عربستان سعودی، این پیام به دولت ریاض ارسال شد که هیچ‌کجای این کشور از دسترس موشک‌ها و پهپادهای انصارالله خارج نیست.

حمله ۱۷ اگوست ۲۰۱۹ به منابع گازی عربستان سعودی از جمله مهم‌ترین حملات پهپادی بوده‌اند. سخنگوی انصارالله عنوان کرد که این سازمان میدان نفتی الشیبه را با ۱۰ پهپاد که آن را

«بزرگ‌ترین حمله به عمق» خاک عربستان سعودی عنوان کرد انجام داده است (Aljazeera, 2019). باوجود این شرکت آرامکو اعلام کرد که این حمله خسارت جانی در پی نداشته است. با تمام این موارد اما حمله ۱۴ سپتامبر ۲۰۱۹ به آرامکو اهمیت قابل توجهی دارد. این حمله به ابرقیق و خریص انجام شد و آن را می‌توان در واقع نقطه عطفی در تاریخ حملات پهپادی عربستان سعودی دانست. در این حملات به مخازن اصلی عربستان آسیب وارد شد به صورتی که توان تولید نفت ریاض از حدود ۹,۸ میلیون بشکه در روز به ۵,۷ میلیون بشکه در روز رسید (Ibid) که هم خسارت مالی به عربستان سعودی وارد کرد و هم ناکارآمدی پدافند هوایی این کشور که عمدتاً مبتنی بر سامانه «پاتریوت» بودند را نشان داد.

روند فزاینده حملات پهپادی در سال ۲۰۲۰ نیز ادامه یافت با این تفاوت که بخش بزرگی از درگیری در سال ۲۰۲۰ به تلاش برای «تسلط بر مارب» با موشک‌های بالستیک و کروزر صورت گرفت (Critical threats, 2020). این حملات با پهپاد صمد ۳ و دو موشک کروزر قدس ۱ تقویت شد (abcnews, 2021). سال ۲۰۲۱ نیز با حملات پهپادی آغاز شد اما تقسیم توان انصارالله به صورت تلاش برای تسلط بر مواضع حساس برای دست برتر در مذاکره بوده است. در سال ۲۰۲۱ هم قدرت پهپادی انصارالله و هم قدرت موشکی این سازمان به اثبات رسیده است و تلاش برای به اثبات رساندن توان سیاسی به نوعی دامنه حملات را کاهش داده است. از سوی دیگر، روی کار آمدن بایدن و طرح خروج انصارالله از فهرست گروه‌های تروریستی نیز سبب شده تا دامنه حملات برای زمینه‌سازی به منظور پایان جنگ یمن فراهم شود. باوجود این می‌توان به چند مورد حملات پهپادی اشاره داشت. در این سال عمدتاً جنوب عربستان هدف حملات بوده است که از جمله می‌توان به حملات ۷ مارس ۲۰۲۱ اشاره کرد که انصارالله ۱۲ پهپاد مسلح به جازان در جنوب غرب عربستان سعودی پرتاب کرد که منجر به خسارتی به نیروهای ائتلاف شد (Reuters, 2021). در نهایت در ۷ آوریل ۲۰۲۱ یحیی سریع سخنگوی انصارالله عنوان کرد که هدف‌های حساسی در عمق ۸۸۴ کیلومتری در جنوب ریاض در خمیس مشیط هدف قرار داده شده است. این حملات توسط دو پهپاد پیشرفته قاصف ۲ صورت پذیرفته است (iqna, 2021). گذشته از رویدادنگاری حملات انصارالله، این دسته از حملات راهبردها و دستاوردهای خاص خود را داشته که در ادامه به صورت مفصل‌تر بررسی خواهد شد.

۵. راهبردها، اهداف و دستاوردهای انصارالله از روند فزاینده حملات دفاعی

پهپادی

حملات پهپادی انصارالله به‌عنوان نقطه عطف درگیری نیروهای ائتلاف با یمن را می‌توان در راستای راهبرد مشخصی تعبیر کرد. در ادامه ابتدا به اهداف مهم انصارالله از حملات پهپادی اشاره خواهد شد و سپس راهبردهای دستیابی به این اهداف مورد توجه قرار خواهند گرفت.

۵-۱. اهداف حملات پهپادی

جنگ‌های آینده جنگ‌هایی مبتنی بر فناوری است. دو جنبه مهم این فناوری‌ها که آینده منازعات جهانی را شکل می‌دهند؛ جنگ‌های سایبری^۱ و پهپادها هستند. ایالات متحده و چین تلاش متمرکزی بر حوزه پهپادها دارند به‌صورتی که حتی بخش زیادی از توان نیروی دریایی خود را نیز بر گشت‌زنی‌های پهپادی قرار داده‌اند. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های پهپادها دامنه عملکرد بالا و هزینه نسبتاً کمتر است (Gompert, 2013: 171). علاوه بر این، پهپادها کاربردهای دیگری نیز دارند. از این فناوری برای هدف‌های نقطه‌ای و حذف افراد نیز استفاده می‌شود. در بسیاری از موارد ترور شخصیت‌های سیاسی و نظامی از طریق پهپاد انجام می‌شود (Futureagenda, 2021). کاهش ریسک درگیری و هزینه‌های سیاسی گروه‌های به‌خصوص شبه‌نظامی را به این سمت سوق داده است. تنها ایالات متحده در سال ۲۰۲۰ حدود ۷۰۰۰ پهپاد در اختیار داشت که این آمار می‌تواند به دلایل امنیتی به‌مراتب بیشتر از آنچه عنوان شده، باشد. موضوع مهم دیگری که در فضای جدید قابل ذکر است اینکه پهپادها نیازمند فضا و پایگاهی مانند هواپیماها و جنگنده‌ها نیستند. به همین دلیل در محیط‌های بدون زیرساخت قابلیت استفاده بالاتری دارند. این ویژگی، دلیل تمایل سازمان‌ها و گروه‌های غیردولتی به پهپاد است (Ibid).

با وجود این این دسته از فناوری‌ها همواره یک نقطه ضعف مهم نیز دارند و آنکه بر اساس امواج رادیویی فعالیت می‌کنند که فضا را وارد توانایی‌های سایبری می‌کند. به نظر می‌رسد در آینده، هوش مصنوعی و گروه‌های پهپاد و ضدپهپاد در تمام ارتش‌های دنیا به وجه بارز نظامی تبدیل شوند (Pant, 2020: 17). در مجموع این‌ها موضوعاتی است که بسیاری از مؤسسات و

^۱. Cyber-War

اتاق‌های فکر جهانی نیز بر آن تمرکز دارند. در خصوص انصارالله نیز یکی از مهم‌ترین فناوری می‌تواند استفاده از پهپادها باشد. انصارالله از کاربرد این فناوری هدف‌های خاص خود را دارد. هدف نخست از حملات پهپادی را می‌توان پیش از همه موارد توقف جنگ دانست. جنگ یمن، هزینه‌های انسانی و مالی زیادی بر یمن تحمیل کرده است. استفاده از حملات پهپادی به‌عنوان ابزاری مؤثر در این راستا می‌تواند نیروهای ائتلاف سعودی را متقاعد کند که در صورتی که به حملات به مناطق غیرنظامی ادامه دهند، عمل متقابلی صورت خواهد گرفت که فشار بر دولت‌های متبوع - دولت سعودی و امارات - را افزایش خواهد داد.

هدف دوم را می‌توان وارد کردن فشار اقتصادی بر ائتلاف سعودی به‌عنوان ابزاری بازدارنده برای دولت‌های مهاجم و وسیله‌ای برای اقدام متقابل علیه هدف قرار دادن زیرساخت‌های یمن دانست. از یک سو استفاده از پهپادها به نظر اقتصادی باصرفه‌تر به نظر می‌رسد و از سوی دیگر، در ازای هر پهپاد، دولت مورد حمله قرار گرفته ناچار به فعال کردن سامانه‌های پدافندی خود مانند گنبد‌های آهنین است که منجر به شلیک موشک‌های پرهزینه می‌شود. مجموع این شرایط عربستان سعودی را وادار به انعقاد قرارداد هنگفت ۱۱۰ میلیارد دلاری با دولت ترامپ کرد (Ibid). حملات پهپادی این هدف را در نظر دارد که تا حد ممکن به زیرساخت‌های اقتصادی و ترانزیتی نیروهای ائتلاف سعودی آسیب وارد کند، یا حداقل نشان دهد که می‌تواند به زیرساخت‌های دولت سعودی آسیب بزند.

هدف سوم ایجاد تمایز میان قدرت انصارالله و دیگر نیروهای داخلی یمن است. تثبیت جایگاه انصارالله در سیاست داخلی این کشور هدفی است که از سوی انصارالله دنبال می‌شود. توان پهپادی همانگونه که عنوان شد به انصارالله کمک خواهد کرد که در حوزه‌های مختلف تا پیش از افزایش توان نیروهای رقیب، به برتری نسبی در حوزه‌های اطلاعاتی و نظامی دست یابد. شرایط یمن نیز نشان داده است که قدرت بیشتر به بازیگری تعلق می‌گیرد که ابزار قدرتمندتری داشته باشد.

هدف چهارم تثبیت جایگاه خود به‌عنوان یک بازیگر فرودولتی منطقه‌ای است. انصارالله تلاش دارد تا خود را به‌مانند حزب‌الله بازیگری نه‌تنها ملی بلکه منطقه‌ای نشان دهد، بازیگری که از توان اثرگذاری بر تحولات منطقه‌ای برخوردار باشد. بر این اساس، انصارالله با توجه به اینکه نمی‌تواند به‌مانند ارتش رسمی یک کشور از نیروی هوایی برخوردار باشد، کوتاه‌ترین و مؤثرترین راه برای دستیابی به این هدف استفاده از نیروهای پهپادی است. الگوی انصارالله در این زمینه

حزب‌الله است. با توجه به زمان خاص خود یکی از مهم‌ترین برگ‌های برنده حزب‌الله لبنان دستیابی به توان موشکی بود. در حال حاضر نقطه عطف تحول قدرت انصارالله نیز دستیابی به توان پهپادی است. نگرانی کشورهای عربی مخالف نیروهای مقاومت و وزارت جنگ رژیم صهیونیستی هم این موضوع را نشان می‌دهد به صورتی که حتی بسیاری از رسانه‌های عربی همسو با رسانه‌های رژیم صهیونیستی خواهان محدود شدن توان موشکی حزب‌الله و توان موشکی و پهپادی انصارالله هستند (arabnews, 2021). انصارالله با اتکای به این توان مسیر را برای آینده بازیگری خود در منطقه باز کرده است.

هدف پنجم همسویی با فناوری‌های روز نظامی دنیا است. «ارتش‌های پهپادی» بخشی از آینده نظامی جهان هستند. این بخش از فناوری در آینده بخش زیادی از بازار تسلیحات نظامی را به خود اختصاص خواهد داد. به صورتی که پیش‌بینی می‌شود در سال ۲۰۲۷ حجم بازار پهپادی به رقم قابل توجه ۲۳ میلیارد و ۷۸ میلیون دلار برسد. البته قابل ذکر است که با افزایش پیچیدگی‌های فناوری در این تسلیحات (Businessinsider, 2021)، می‌تواند ارزش بازار آن بالاتر نیز برود. با تمام این اوصاف انصارالله نشان داد که زیرساخت‌ها و دانش اولیه این فناوری را به دست آورده که به مرور و با همکاری متحدان می‌تواند به تقویت آن بپردازد. بر این اساس یکی از نگرانی‌های عربستان سعودی این نیست که انصارالله علیه مواضع این کشور حملات پهپادی انجام می‌دهد، بلکه مهم‌ترین نگرانی دستیابی این سازمان به فناوری پهپادی و توان ارتقای آن است.

۵-۲. راهبردهای سیاسی و رسانه‌ای انصارالله در زمینه حملات پهپادی

در خصوص حملات پهپادی راهبردهای چندی را نیز می‌توان برشمرد. راهبرد نخست؛ حملات هدفمند و نقطه‌ای به‌جای حملات پراکنده است. اهمیت این راهبرد زمانی بیشتر می‌شود که عربستان سعودی توانسته پدافند هوایی خود را با پاتریوت تقویت کند. در سال ۲۰۲۱ عربستان سعودی تلاش کرد تا نسل جدیدی از این سامانه را وارد کند. به همین دلیل قراردادی را با یونان برای وارد کردن سامانه‌های جدید پاتریوت منعقد کرده است. هدف از خرید سامانه‌های جدید تمرکز بر حفاظت از زیرساخت‌های انرژی در این کشور است (Reuters, 2021).

راهبرد دوم، استفاده از حملات پهنپای برای «نمایش قدرت»^۱ است. انصارالله تنها نیروی داخلی یمن است که چنین توانایی را در حد گسترده دارد. بسیاری از منابع بر این عقیده‌اند که انصارالله به‌نوعی به‌دنبال نمایش توان خود و قدرت ایران در منطقه است (IISS, 2019). بر اساس راهبرد سوم، زیرساخت‌های اقتصادی اولویت حمله است. در این راهبرد شریان‌های اقتصادی دولت سعودی و به‌خصوص آرامکو به‌عنوان مهم‌ترین ابزارهای پشتوانه مالی جنگ هدف قرار می‌گیرند. در سوی دیگر از دید بسیاری از اتاق‌های فکر غربی، در صورتی که بتوان ایران را از حیث اقتصادی دچار بحران ساخت، به‌خودی‌خود توان گروه‌های نیابتی وابسته به ایران نیز تضعیف خواهد شد (CSIS, 2019).

راهبرد چهارم پشتیبانی رسانه‌ای برای بازتاب مؤثر از حملات جهت همراه کردن افکار عمومی کشورهای ائتلاف سعودی برای فشار به دولت متبوع خود است. در این راهبرد شبکه‌های مسیره یمن فعالیت زیادی دارد. تمرکز بر مؤثر بودن حملات پهنپای و اطلاع‌رسانی در این حوزه از راهبردهای مؤثر است. با این وجود رسانه‌های قدرتمند خارجی مهم‌ترین رقیب رسانه‌های محور مقاومت هستند. «جنگ روایت‌ها»^۲ در حملات پهنپای انصارالله به‌وضوح قابل مشاهده است.

راهبرد پنجم پرهیز از استفاده مدام برای عادی نشدن تهدید است. زیرا در صورتی که تهدید، روزانه و عادی شود قدرت بازدارندگی خود را از دست می‌دهد. یکی از مهم‌ترین سیاست‌هایی که می‌تواند اعتبار یک تهدید را از بین ببرد، استفاده دائمی از ابزار تهدید است چراکه در وهله اول تهدید از نظر ذهنی قدرت خود را از دست می‌دهد و به مسئله‌ای روزانه تبدیل می‌شود. دوم اینکه هرچقدر این تهدید زیادتر شود آمادگی نیروهای مقابل برای مقابله با آن بیشتر می‌شود. سوم اینکه هزینه‌های زیادی می‌تواند بر تهدیدکننده تحمیل کند و در صورتی که تهدید تداوم نیابد، دشمن درخواست یافت که زمان برای ضربه زدن متقابل فرار رسیده است.

راهبرد ششم آموزش نیروهای بومی جهت تولید، ارتقا و به‌کارگیری این فناوری است. انصارالله به نسبت ابتدای به‌کارگیری پهنپای از قدرت بالاتری در حوزه تولید و آموزش نخبگان برخوردار است. شاید مهم‌ترین سرمایه را در این زمینه بتوان آمادگی نخبگانی و کسب و توسعه دانش دانست چرا که در هر صورت این دانش است که نمی‌تواند از بین برود.

^۱. Power Projection

^۲. War of Narratives

راهبرد هفتمم اخطار و ارسال سیگنال به دولت‌های دوردست‌تر برای عدم‌همکاری با نیروهای ائتلاف سعودی در جنگ با یمن است. این راهبرد نیز در راستای هدف بازدارندگی است. بر این اساس حملات پهپادی انصارالله این سیگنال را ارسال می‌کند که در صورت ورود به جنگ به سود ائتلاف، این سازمان توانایی آسیب زدن را دارد. در ادامه به پیامدهای این حملات پهپادی و اثرگذاری آن بر میدان جنگ و مذاکرات سیاسی اشاره خواهد شد.

۳-۵. اثرگذاری روند فزاینده حملات بر میدان جنگ و ساحت سیاسی

موضوع اثرگذاری حملات پهپادی بر میدان و دیپلماسی بیشتر ناظر بر آینده توان پهپادی انصارالله است. انصارالله همواره در دو جبهه در حال نبرد است. جبهه نخست با نیروهای ائتلاف سعودی با تمرکز بر حملات هوایی است که در شمال یمن به‌خصوص با نیروهای عربستانی درگیری وجود دارد و در جبهه دوم در داخل یمن با نیروهای منصور هادی و نیروهای مورد حمایت امارات متحده عربی است. این در حالی است که پیش از این و در ابتدای جنگ نیروهای منصورهادی تا حدود زیادی نفوذ خود را در بخش‌های نظامی از دست دادند و به نیرویی ضعیف در منازعات داخلی تبدیل شده بودند (Transfeld, 2016: 165).

این مسئله در خصوص منطقه نفتی و «مأرب» نیز صادق بود. منطقه مأرب از سوی طرفین جنگ به‌عنوان یکی از مهم‌ترین اهداف میدانی در نظر گرفته شده که می‌تواند کلید پایان جنگ نیز باشد. در این مسیر توان پهپادی انصارالله نه‌تنها در حوزه حملات هوایی بلکه در حوزه شناسایی و عکس‌برداری هوایی یاری‌دهنده مهمی برای نیروهای انصارالله است.

بحث اول که ناظر بر بحث سیاسی است اما در خصوص توان نظامی نیز موضوعیت دارد، این است که سایر نیروهای داخلی یمن از چنین توانی برای رقابت با انصارالله برخوردار نیستند. این موضوع دست برتر را در میدان یمن به انصارالله داده است. روی کار آمدن بایدن و خروج انصارالله از فهرست تروریستی نیز این امکان را به این سازمان می‌دهد که در حوزه توسعه زیرساخت‌های هوایی خود با سرعت بیشتری پیش برود. از دید بایدن در خصوص یمن، دیپلماسی مقدم بر فشار و تحریم است (Al-Dawsari, 2021). در حوزه اثرگذاری بر سیاست نیز در بحث‌های مختلف مورد اشاره قرار گرفته است. به همین سبب به‌صورت موردی به چند اثر مهم حملات پهپادی بر میدان سیاست نیز اشاره خواهد شد.

نخست اینکه دست برتر انصارالله در این حوزه باعث خواهد شد تا فشار ایالات‌متحده آمریکا بر دولت عربستان سعودی برای پایان دادن به جنگ بیشتر شود. این موضوع در نامه سنا به جو

بایدن نیز مشخص است. علاوه بر این شورای روابط خارجی نیز به موضوع بی‌ثباتی کامل در یمن نیز اشاره داشته که هشدارهای جدی را به دولت بایدن داده است (Global conflict tracker, 2021).

دوم اینکه برخلاف اثرگذاری نخست، سناریوی متقابلی نیز وجود دارد. در صورتی که حملات پهپادی انصارالله از حد معمول فراتر رود، فشارهای داخلی به‌خصوص از سوی جمهوری خواهان بر دولت بایدن به جهت مداخلات دولت بایدن با انصارالله بیشتر خواهد شد. سوم اینکه حملات پدانه، عربستان سعودی را علیرغم تمایل به پایان دادن جنگ به سبب ناتوانی در دستیابی به اهداف و هزینه‌های گزاف اقتصادی که این کشور را در میان ۱۵ کشور پرهزینه نظامی قرار داده (Sipri, 2021)، متقاعد می‌کند که حملات گسترده‌تری را علیه مواضع غیرنظامیان یمن انجام دهد که این مسئله خود منجر به تداوم جنگ و بحران انسانی در یمن می‌شود.

چهارم اینکه توان پهپادی انصارالله به‌گونه‌ای پیش رفته است که احتمال اینکه دولت‌های ائتلاف سعودی خواهان محدود شدن انصارالله در این حوزه یا واگذاری تسلیحات به دولت مرکزی شوند افزایش می‌یابد.

پنجم و در نهایت اینکه در صورتی که دولت ائتلافی در داخل یمن شکل بگیرد، جایگاه نخست‌وزیری می‌تواند مورد تقاضای انصارالله یمن باشد، جایگاهی که از قدرت تصمیم‌گیری بالاتری در چنین سیستمی برخوردار است. برای دستیابی به یک جایگاه قدرتمند، ابزارهای قدرتمند نیز نیاز است، ابزارهایی که تمایزی میان این سازمان و سایر نیروهای داخلی ایجاد کند.

۶. بازنمایی روند حملات پهپادی انصارالله در رسانه‌ها

در خصوص بازنمایی حملات پهپادی یمن در واکنش به جنایات نیروهای ائتلاف سعودی رویکردهای مختلفی وجود دارد. یک رویکرد از سوی رسانه‌های سعودی و غربی است و یک رویکرد از سوی رسانه‌های یمنی که در ادامه به محورهای اصلی آنها اشاره می‌شود.

در رسانه‌های سعودی و غربی می‌توان بازتاب متفاوتی مشاهده کرد. در رسانه‌های سعودی بهره‌برداری از حملات پهپادی با توجه به شرایط متفاوت بوده است. اشاره به محکومیت این حملات از سوی ایالات متحده و سایر کشورهای غربی نیز از محورهای مهم رسانه‌ای سعودی علیه انصارالله بوده است (Alarabia news, 26 July 2021).

در این حالت رسانه‌های ریاض و به‌خصوص العربیه تلاش داشتند تا دامنه این حملات را بزرگ‌تر از آنچه به نظر می‌رسد، نشان دهند. در سوی دیگر هرگاه خبر از مذاکرات برای پایان دادن به جنگ مطرح می‌شود، عمده تمرکز رسانه‌های ائتلاف بر ساقط کردن پهپادهای مهاجم بوده است؛ بنابراین، رویکرد رسانه‌های سعودی به حملات پهپادی، رویکردی «مشروط و معطوف به شرایط» است. در سوی دیگر رویکرد رسانه‌های غربی از ثبات بیشتری برخوردار است. به‌خصوص در دوران ترامپ که انصارالله در فهرست گروه‌های تروریستی قرار گرفت بازنمایی از حملات انصارالله به‌مثابه حملات تروریستی به سرزمین عربستان سعودی وجود داشت، پس از خروج انصارالله از فهرست گروه‌های تروریستی آمریکا، به‌نوعی رویکرد غرب نیز تعدیل شده و خواهان پایان دادن به جنگ یمن و مذاکره پیرامون حل مسئله هستند (Al-Hamdani, 2021).

در سوی دیگر اما رسانه‌های یمنی و نزدیک به انصارالله و به‌خصوص المسیره عمدتاً تلاش داشتند (Almasirah, 2021) تا حملات پهپادی را موفقیت‌آمیز نشان دهند. این مسئله از ابعاد مختلفی اهمیت دارد. نخست اینکه قدرت پهپادی انصارالله را در وهله اول نشان دهند و در وهله دوم عنوان کنند که تهدیدهای بیشتری در توان انصارالله است. نمایش قدرت پهپادی رویکردی واقع‌گرایانه از سوی انصارالله بوده است. کمتر در رسانه‌های انصارالله به‌خصوص شبکه المسیره به موضوع هدف قرار گرفتن پهپادها از سوی پدافند هوایی ائتلاف سعودی اشاره می‌شود. طبیعی است که در زمان‌های منتهی به مذاکره، حملات پهپادی و به‌صورت کلی توان پهپادی انصارالله بیشتر از گذشته به نمایش درمی‌آید تا بتواند به ابزار مهمی برای چانه‌زنی در عرصه سیاست تبدیل شود. در این خصوص می‌توان به اظهارنظر عبدالملک حوثی در خصوص آغاز ساخت پهپادهای تهاجمی توسط انصارالله و بازتاب آن در شبکه‌های داخلی و خارجی مختلف اشاره کرد (Al-Kamaali, 2017).

رسانه‌های انصارالله تلاش دارند تا موضوع توان پهپادی را به ایران مرتبط نسازند، این رویکرد با آنچه غرب تمایل دارد بر آن مانور دهد متفاوت است. انصارالله از این نوع بازنمایی دو سیاست را پیگیری می‌کند. نخست اینکه در صورتی که موضوع توان پهپادی را به ایران نسبت دهد، تهدیدات و تحریم‌های بیشتری را متوجه ایران خواهد کرد و این مسئله به‌صورت غیرمستقیم بر توان انصارالله هم تأثیر خواهد گذاشت. دوم اینکه تمایل دارد این واقعیت را نشان دهد که به بومی‌سازی این دانش دست‌یافته است و حتی در صورت عدم حمایت ایران می‌تواند تولید کننده باشد.

۷. نتیجه‌گیری

اگرچه بررسی اهداف، دستاوردها و اثرگذاری سیاست‌های پهپادی انصارالله یمن عمدتاً موضوعاتی هستند که از اهمیت بالایی برخوردارند و در حوزه عملی تقسیم‌بندی می‌شوند اما زمانی اثرگذاری بیشتری خواهند یافت که در حوزه اعلانی و رسانه‌ای نیز بازتاب مناسب و مطلوبی داشته باشند. انصارالله یمن مانند سایر نیروهای منظم نظامی و بر اساس روندهای توسعه نظامی به این درک رسید که برای تداوم مقاومت فعال نیازمند بهره‌گیری از فناوری در صنایع نظامی و بازنمایی این فناوری در حوزه تبلیغاتی است. در همین راستا، برای جبران نارسایی خود در زمینه نیروی هوایی بر مونتاژ و تولید پهپادها و موشک‌های نظامی تمرکز کرده است. بر این اساس حملات پهپادی انصارالله به نیروهای ائتلاف نقطه عطفی در روند جنگ میان طرفین بود. روند حملات نیز نشان می‌دهد که از سال ۲۰۱۸ به صورت جدی مطرح و در ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ به اوج خود رسید، با وجود این در ۲۰۲۱ کمی از دامنه این حملات کاسته شده است. زیرا طرح بایدن برای خروج انصارالله از فهرست تروریستی از یک سو و حرکت‌های مؤفق انصارالله برای تسلط بر مآرب به عنوان ابزار مهم چانه‌زنی در مذاکرات؛ تمرکز انصارالله را از حمله پهپادی به مواضع ائتلاف دور کرد.

در چنین شرایطی اما اهداف مختلفی برای انصارالله در نظر گرفته شده است که طیفی از بازدارندگی علیه تجاوزات ائتلاف سعودی تا ارتقای جایگاه خود در تقسیم قدرت در آینده یمن را شامل می‌شود. توسعه توان نظامی انصارالله به این سازمان این امکان را می‌دهد که از اهرم فشار بیشتری برای وادار کردن نیروهای ائتلاف به پایان جنگ و پذیرش انصارالله در ساختار آینده قدرت یمن استفاده کند. تمامی این شرایط در کنار احساس تهدید سرزمینی عربستان سعودی و امارات متحده عربی سبب شده است تا به صورت جدی از بازه ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ بحث مذاکرات و پایان جنگ مطرح شود. از سوی دیگر، اراده کشورهای درگیر در مسئله یمن نیز باعث شده تا چشم‌انداز پایان جنگ یمن روشن‌تر از قبل باشد. با توجه به این مسئله، رسانه‌ها نیز نقش قابل توجهی ایفا می‌کنند که گروه‌های مختلف درگیر در یمن را پوشش می‌دهند. در مجموع می‌توان گفت که بهره‌گیری انصارالله یمن از فناوری‌های نوین در جنگ‌های جدید جایگاه سیاسی و رسانه‌ای آن را تقویت کرده است. می‌توان برای برجسته کردن دستاوردهای انصارالله در رابطه با توان پهپادی و اثرگذاری آن بر ساحت سیاسی و میدان نبرد، بایدها و نبایدهای رسانه‌ای مطرح کرد که در ادامه چند مورد ارائه می‌شود.

۸. پیشنهادهای رسانه‌ای

پیشنهادهای رسانه‌ای در ارتباط با موضوع می‌تواند نکات ایجابی، سلبی و یا ترویجی را در درون خود داشته باشد. ابتدا به نکات ایجابی و سپس سلبی و ترویجی اشاره خواهد شد.

- رسانه‌های انگلیسی‌زبان مانند الجزیره در خصوص تحولات خاص، پرونده ویژه‌ای را برای جنگ روانی باز کرده و به پوشش لحظه‌ای تحولات یمن می‌پردازند. لذا، تداوم توجه به موضوع یمن و نمایش آن از جمله نکات ایجابی است که رسانه‌های برون‌مرزی ایران هم در حوزه زبان عربی و هم در حوزه زبان انگلیسی باید هر چه بیشتر در دستور کار خود قرار دهند.

- نکته دیگر استفاده از کارشناسان خیره و باانگیزه در حوزه تحلیل موضوعات راهبردی یمن است که با رویکردی جدید به بحث یمن می‌پردازند. همچنین انتخاب کارشناس از نسل جدید می‌تواند گامی مهم برای ارتباط‌گیری با نسل جوان و اثرگذار بر آینده منطقه باشد.

نیادهای متعددی در حوزه رسانه وجود دارد که به‌صورت خاص، بحث یمن نیز از این قاعده مستثنی نیست و می‌تواند ذیل این مباحث قرار بگیرد:

- یکی از محورهای سلبی این است که رویکرد ارزش‌گذارانه رسانه‌های انگلیسی یا فارسی‌زبان جمهوری اسلامی ایران به تحولات منطقه‌ای باید همواره رویه متعادل خود را حفظ کند. رویکرد صرف ارزش‌گذارانه و یکجانبه به مسئله نه‌تنها جذب حداکثری مخاطب را به همراه نخواهد داشت بلکه ریزش مخاطب ایجاد می‌کند. در چنین شرایطی افکار عمومی به‌جای نشان دادن اشتیاق برای پیگیری اخبار و تحلیل‌ها از این منابع خبری، هدفمند بودن این رسانه‌ها را دستاویزی برای کنار گذاشتن این رسانه‌ها قرار می‌دهند.

- غالب رسانه‌های رقیب انصارالله را «نیروی شورشی»، «نیروهای کودتاگر» و «نیروهای حامی وضع موجود» تعریف و نمایش می‌دهند و این نوع بازنمایی در واقع جای نیروهای ائتلاف سعودی به‌عنوان متجاوز را با انصارالله تغییر می‌دهد. لذا، ضروری است که کما فی السابق، رسانه‌های برون‌مرزی ایران نیز از کاربست این واژگان پرهیز کنند. «دفاع مشروع»، «تدافعی بودن تسلیحات» و «مقاومت پهلادی» انصارالله کلید واژه‌هایی است که می‌تواند برای این رسانه‌ها کاربردی باشد.

- نکته آخر در این زمینه نیز خودداری از حمایت صریح از انصارالله توسط رسانه است. چراکه هرگاه تبلیغ در هر حوزه‌ای توسط رسانه جمعی به صراحت انجام پذیرد قدرت اثرگذاری آن کاهش خواهد یافت. طبیعتاً حمایت ضمنی و به دور از هیاهوی سیاسی و از زبان کارشناسان به‌همراه تبیین بین‌المللی ائتلاف سعودی مؤثرتر است.
- در نهایت در محورهای ترویجی و توصیه‌ای می‌توان پیشنهادهای زیر را مطرح کرد:
- بسیاری از رسانه‌ها از توان شبکه‌سازی خود استفاده می‌کنند. در این تعبیر رسانه‌ها یک شبکه از رسانه‌های همسو و یا معتبر در سطح جهان را برای همکاری همراه می‌کنند. بر این اساس، رسانه‌های برون‌مرزی ایران همکاری و شبکه‌سازی خود را با رسانه‌های همسو مانند المیادین توسعه و استمرار بخشند.
- بحث دیگر استفاده بیشتر از برنامه‌های مستند تأثیرگذار و اقناع‌کننده است. تصاویر میدانی ناب و گفتگو با نیروهای بومی در منطقه از جمله مواردی است که استفاده از آنها در اقناع مخاطبان بسیار تأثیرگذار است. در این زمینه، برون‌مرزی می‌تواند از ظرفیت‌های العالم و خبرگزاری تصویری بین‌المللی ایران پرس بهره مضاعف ببرد.
- نکته دیگر اینکه رسانه‌های برون‌مرزی هر چه بیشتر به کانال‌های غیررسمی خبررسانی نیز توجه کنند. تولید محتوا در قالب ویدئوهای کوتاه مبتنی بر بررسی بحث از پنجره متخصصان مختلف و نه لزوماً کارشناسانی که جهت‌گیری آنها شناخته‌شده است می‌تواند کمک کننده باشد. کارشناسانی که به رویکردی خاص معروفند بین طیفی از مخاطبان، بازدارندگی ایجاد خواهند کرد.

منابع

- اردیبهشت، فاطمه، قربانی، سعید و محمدرضا زاهدی (۱۳۹۸)، «شناسایی و اولویت‌بندی امکان‌پذیری فناوری‌های آینده صنعت هوانوردی؛ با تأکید بر فناوری‌های کلیدی»، **فصلنامه راهبرد**، سال بیست و هشتم، شماره ۹۳، زمستان، صص ۸۵-۱۰۹.
- محسنی، سجاده، احمدیان، مهدی (۱۳۹۷)، «سناریوهای فرجام جنگ یمن و پیامدهای آن بر حضور و نفوذ عربستان»، **سیاست دفاعی**، دوره ۲۷، شماره ۱۰۵، صص ۳۶-۹.
- میرباقری، سیدمحسن، رفیعی آتانی، عطاالله و رضا دشتی (۱۳۹۸)، «معرفی الگویی برای روش شناسی، ارزیابی و انتخاب فناوری در پروژه‌های تحقیق و توسعه نظامی (مطالعه موردی: یکی از مراکز تحقیقاتی نظامی)»، **فصلنامه راهبرد دفاعی**، دوره ۱۷، شماره ۶۸، صص ۱۷۹-۱۴۹.
- نجات، سیدعلی، موسوی، سید راضیه و محمدرضا صارمی (۱۳۹۵)، «راهبرد عربستان سعودی و جمهوری اسلامی ایران در قبال بحران یمن»، **فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل**، دوره ۹، شماره ۳۳، صص ۱۳۷-۱۷۹.
- نیاکویی، سیدامیر، اعجازی، احسان (۱۳۹۵)، «واکاوی بحران امنیتی در یمن: علل و زمینه‌ها»، **فصلنامه تحقیقات سیاسی و راهبردی**، دوره ۸، شماره ۲۸، صص ۶۲-۳۹.
- نیله‌چی، محمدرضا (۱۳۸۷)، «عوامل مؤثر در سیاستگذاری فناوری نظامی»، **فصلنامه سیاست دفاعی**، دوره ۱۶، شماره ۶۴، زمستان.
- Abcnews (2021), "Timeline: Yemen war began in 2014 when Houthis seized Sanaa", abcnews, Available at: <https://abcnews.go.com/International/wireStory/timeline-yemen-war-began-2014-houthis-seized-sanaa-75821428>
- Air Force Technology (2021), "Lockheed Martin to add Sniper ATPs to Kuwait F-18 Super Hornets", airforce-technology, Available at: <https://www.airforce-technology.com/news/lockheed-martin-sniper-atps-kuwaiti-f-18-super-hornets/>.
- Alarabia news (2021), "US condemns Houthi attacks on Saudi Arabia, calls for negotiations to end Yemen war", Alarabia news agency, Available at: <https://english.alarabiya.net/News/gulf/2021/07/27/US-condemns-Houthi-attacks-on-Saudi-Arabia-calls-for-negotiations-to-end-Yemen-war>.
- Al-Dawsari, Nadwa (2021), "The Houthis and the limits of diplomacy in Yemen, Middle East Institute, MEI, Available at: <https://www.mei.edu/publications/houthis-and-limits-diplomacy-yemen>.
- Al-Hamdani, Raiman (2021), "Yemen in the Biden era: How Europe and the US can press for peace", European Council for Foreign Relations, Available at: <https://ecfr.eu/article/yemen-in-the-biden-era-how-europe-and-the-us-can-press-for-peace/>.

- Aljazeera (2019), "Houthi drone attacks on 2 Saudi Aramco oil facilities spark fires", Aljazeera, Available at <https://www.aljazeera.com/news/2019/9/14/timeline-houthis-drone-and-missile-attacks-on-saudi-targets>
- al-Kamaali, Zakaria (2017), "Yemen's Houthis manufacturing drones", SAMs: Leader, Anadolu Agency, Available at <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/yemen-s-houthis-manufacturing-drones-sams-leader/747861>.
- Almasirah (2021), "war category", Almasirah news agency, Available at: <https://www.almasirah.net.ye/category/108/101/>.
- Arab News (2021), "Hezbollah has thousands of missiles, rockets located in civilian areas to target Israeli citizens: IDF", Arab news agency, Available at: <https://www.arabnews.com/node/1827761/middle-east>
- Bistron, Marta and Zbigniew Piotrowski (2021), Artificial Intelligence Applications in Military Systems and Their Influence on Sense of Security of Citizens, Electronics, 10, 871.
- Biszko, Maj John P (2019), Understanding and Challenging "The Digital Air Force" USAF White Paper, Media Defense, Available at: <https://media.defense.gov/2020/Jul/07/2002449935/-1/-1/1/biszko.pdf>
- Businessinsider (2021), "Long Distance Drone Inspection", businessinsider, Available at <https://www.businessinsider.com/drone-technology-uses-applications>.
- Cavelty, Myriam and Andreas Wenger (2020), Cyber security meets security politics: Complex technology, fragmented politics, and networked science, **Contemporary Security Policy**, vol. 41, no. 1.
- Cohen, Raphael and Others (2020), "The Future of Warfare in 2030", **Rand Corporation**.
- Congressional Research Service (2020), "Emerging Military Technologies: Background and Issues for Congress", Congressional Research Service, Available at <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R46458.pdf>.
- Council on Foreign Relations (2021), "Yemen's Tragedy: War, Stalemate, and Suffering", Council on Foreign Relations, Available at: <https://www.cfr.org/backgrounder/yemen-crisis>.
- Critical threats (2020), "September 2020 Map Update: Al Houthi "Balanced Deterrence", Campaign, Critical threats, Available at <https://www.criticalthreats.org/analysis/september-2020-map-update-al-houthi-balanced-deterrence-campaign>.
- CSIS (2019), "Iran's Threat to Saudi Critical Infrastructure: The Implications of U.S. Iranian Escalation", CSIS, Available at <https://www.csis.org/analysis/irans-threat-saudi-critical-infrastructure-implications-us-iranian-escalation>
- David C. Gompert (2013), "Sea Power and American Interests in the Western Pacific", Rand Corporation.
- Future agenda (2021), "Drones Wars", Future agenda, Available at: <https://www.futureagenda.org/foresights/drone-wars/>
- Global Conflict Tracker (2021), "Yemen War", Global Conflict Tracker, Available at: <https://www.cfr.org/global-conflict-tracker/conflict/war-yemen>.

- IISS (2019), "Iran's Networks of Influence in the Middle East", IISS, Available at <https://www.iiss.org/publications/strategic-dossiers/iran-dossier/iran-19-02-introduction>.
- Iqna (2021), "Yemen Launches Drone Attack on Saudi Airbase", Iqna news agency, Available at <https://iqna.ir/en/news/3474384/yemen-launches-drone-attack-on-saudi-airbase>
- Iran primer (2019), "Timeline of Houthi Attacks on Saudi Arabia", Iran primer, Available at: <https://iranprimer.usip.org/blog/2019/sep/16/timeline-houthi-attacks-saudi-arabia>.
- Pant, Atul (2020), "Aerial Drones in Future Wars: A Conceptual Perspective", **IDSA Occasional Paper**, No. 57.
- Proenca Garcia, Francisco (2014), Future Wars: The Configuration of Conflicts in 2045 the Geopolitics of War, Available at https://www.researchgate.net/publication/321109858_future_wars_the_configuration_of_conflicts_in_2045_the_geopolitics_of_future_wars.
- Reuters (2021), "Greece signs deal to provide Saudi Arabia with Patriot air defence system, Reuters news agency, Available at <https://www.reuters.com/world/middle-east/greece-signs-deal-provide-saudi-arabia-with-patriot-air-defence-system-2021-04-20/>
- Reuters (2021), Yemen's Houthis attack Saudi oil heartland with drones, missiles, Reuters news agency, Available at: <https://www.reuters.com/article/yemen-security-saudi-int-idUSKBN2B00I2>
- Saudi Military Expenditure (2021), SIPRI Fact Sheet April 2021: Trends in world military expenditure, 2020, SIPRI, Available at: <https://reliefweb.int/report/world/sipri-fact-sheet-april-2021-trends-world-military-expenditure-2020>.
- Transfeld, Mareike (2016), "Political bargaining and violent conflict: shifting elite alliances as the decisive factor in Yemen's transformation", **Mediterranean Politics**, 21:1, 150-169.
- Winkler, John D and Others (2019), Future of Warfare and Implications for Personal Policies, RAND Corporation.
- World Air Forces (2021), "Saudi Air Forces", World Air Forces, Available at: <https://www.flightglobal.com/download?ac=75345>.